

Grupa Sincron

Galerija Studentskog kulturnog centra

Biljana Tomic

U Galeriji Studentskog kulturnog centra izlagala je Grupa iz Breše, Italija. Grupu Sincron sačinjavaju internacionalni umetnici programirane umetnosti čije se plastičko iskustvo zasniva na principima konstruktivizma, novih tendencija, optičke i kinetičke umetnosti. Preko četrdeset autora izlagalo je objekte, slike, multiple, serigrafije, kao i kompletan dokumentarni materijal: kataloge, plakate, pozive i manifeste. Od izlagača mogu se navesti Bruno Munari, Hugo Demarco, Giovanni Campus, Marta Mezzadri, Giuseppe Testa, Mirella Bentivoglio, Walter Fusi, Villa Giorgio, Pastori Giorgio, Renato Spagnoli, Juraj Dobrović, Julije Knifer i drugi.

Izložbi Grupe Sincron moguće je prići na dva načina: jedan je — formalnom kritičkom metodom, a drugi traži obrazloženje stavova i idejnih osnova njihovog kolektivnog rada. Imajući u vidu diskusiju koja je održana posle otvaranja izložbe sa organizatorom izložbe Armandom Nizzijem i prisutnim izlagačima Campusom, Testom, Spagnolim i Mezzadri, moglo se zaključiti da oni pridaju posebnu važnost idejnim i ideoškim komponentama vlastitog rada.

Principi rada Grupe Sincron veoma su specifični i kao takvi verovatno jedinstveni u odnosu na postojeću galerijsku praksu u svetu. Pre svega, umetnicima u klasičnom smislu te reči, dok svom radu pridaju na prvom mestu didaktičko-edukativne kvalitete a tek zatim vrednosne i estetske. Cene koštanjana izvedenih umetničkih produkata svedene su na cenu koštanja utrošenog materijala čime je momenat zarade sveden na najmanju meru. Većina operatora grupe se samozdržava predajući u školama, institutima i fakultetima, neki od njih su obični radnici a najmanje je onih za koje se može reći da žive od vlastitih umetničkih proizvoda. Nalazeći se u vremenu izloženom stalnim promenama, tehnološkog i industrijskog progresa, vremenu vizuelnih informacija i komunikacija,

odnosno, u vremenu koje menja čovekovu sredinu, navike i moć percepcije, ova grupa, polazeći od ovakvih postavki, upravo na njima bazira svoja idejna i vizuelna istraživanja. Stoga oni ukazuju na fenomen izmenjene vizuelne kulture kao na elementarnu azbuku savremenog ambijenta koju današnji plastičari treba dosledno da sprovode preko svojih didaktičko-edukativnih programa. Tako njihove slike, objekti ili multipli, jesu upravo oni elementarni vizuelni znaci koji nas sistematski upućuju kako da čitamo vizuelnu ornamentiku koja nas okružuje.

Posebni vid istraživanja Grupe Sincron jeste područje multipla, serijski umnoženih dela, koja sva podjednako imaju vrednost originala i čija je tržišna cena veoma niska. Multipli predstavljaju najdemokratsku formu divulgacije umetničkih produkata, kojim se narušavaju ustaljeni načini kolekcioniranja unikatnih dela, kao i galerijska tržišna manipulacija. Na izložbi u galeriji Studentskog kulturnog centra treba ukazati na multipl „Flessi“ Bruna Munarija, poznatog italijanskog umetnika i dizajnera, koji je nedavno, na ljubljanskom Bijenalu industrijskog oblikovanja dobio jednu od prvi nagrada za projekt „Abitacolo“. Bruno Munari pristupajući svom radu umetničkom tako i dizajnerskom radu, povezuje nekoliko osnovnih metodskih komponenata kao što su edukativno, estetsko, utilitarno i ekonomično. Na osnovu ovih principa svaki njegov objekat može se tretirati i kao delo samo po sebi, ali i kao upotrebnii predmet. Munari se, takođe, bavi i teorijom dizajna i pedagoškim radom. Mada je jedan od najistaknutijih članova grupe njegov trećem u odnosu na ostale autore unutar grupe je jednak.

Izložba Grupe Sincron u Beogradu, redak je primer jedne socijalne umetnosti u pravom smislu te reči, a, takođe, i primer likovnog jezika bez literarnih premissa, već onih istraživanja koja se kreću unutar čisto vizuelnih i plastičkih simbola savremenog doba.

Dvanaest italijanskih grafičara

Galerija Grafičkog kolektiva

Kosta Vasiljković

Zajedničko kod ovih autora, koji nam prikazuje Galleria dell'Orso iz Milana, jeste orientacija na figuraciju datu bez nekih pomodnih ekstravagancija. Te umerene ambicije italijanskih gostiju, u kojima vidno učestvuje tradicija, nisu neutralisane na planu izražajnosti — naprotiv, svaki od autora svedoči da je čovek svoga vremena, i svaki praktikuje ličnu metodologiju izražavanja većih čovekovih egzistencijalnih alternativa. U. Atardi je crtač baroknih figura u izvesnom fantastičnom kontekstu, F. Bodini je inspirisan crnačkom plastikom i Pikasom, E. Kalabria je autor visoke osećajnosti koja zrači iz njegovog drhtavog rukopisa, B. Karuso katkad podseća na Ota Diksa, L. Kremonini analizira tajne

materijala i čoveka, D. Feroni je analitička priroda, D. Danini je pesnik novog romantizma i vraćanje prirodi, D. Gereski uživa u minucioznom tkanju linija sa simboličkom notom, F. Mulas deluje izvesnom metafizičkom komponentom, K. Platner je tipičan ekspresionist, oštar u izrazu, R. Vespinjani uza sav rafinman ipak deluje dosta ilustrativno u svom konceptu angažovane umetnosti; konačno, u linearnosti D. Ziganje monumentalnosti i detalj imaju podjednak udeo. U inači skromnom katalogu nedostaje uvod, slovo kojim bi nam se preporučili ovi zanimljivi majstori. Ako ni zbog čega drugog, ono iz kurtoaznih i protokolarnih razloga.

Druga izložba mladih jugoslovenskih umetnika „Svet u kome živimo“

Galerija Doma JNA

Kosta Vasiljković

U okviru proslave Dana mladosti organizovana je druga izložba ove tradicionalne manifestacije za koju je Organizacioni odbor uputio pozive jugoslovenskim umetnicima do 35 godina, i od prijavljenih izabrao 57 autora.

Nema nekih većih motivskih i vrednosnih novosti: kao i prošle godine mlađi svoj antimilitaristički pledoja ne iznose bukvalnom ilustracijom ratne apokalipse već, što je prirodno, više su u jednom posrednom, in-

direktnom iskazu. Isti su se M. Arsić već poznatom dinamikom vizije, Omer Berber raskošnom fantazijom (uticaj M. Berbera), E. Draguli intimizmom punim ljudske topline, T. Emra ironično-sarkastičnom notom, D. Dobrić misaonošcu, S. Jagodić sećanjem na F. Mihelića, R. Jarić poezijom Istoka, J. Korošec majstorstvom analize, I. Kostov brutalnošću metafore, S. Knežević humorom naracijom, B. Marić emocionalnim kontrastom simbola, B. Marković izražajnošću, D. Masniković monumentalnošću tipa O. Ivanjicki ili Veličkovića, F. Mauric modernim

ekspressionizmom, **N. Murić** melanolijom, **Lj. Petrušević** pastoralnošću vizije, **S. Radojičić** neposrednošću izraza i **R. Todosijević** svojim već poznatim stavom u okviru konceptualne umetnosti.

Organizacioni odbor za jednu okaku jugoslovensku izložbu ne bi trebalo da bude sastavljen samo od Beogradana i samo od slikara. Nisu navedena imena žirija za nagrade. Zašto?

Umetnici sa Kosova

Salon Muzeja savremene umetnosti

Kosta Vasiljković

U cilju upoznavanja kultura u okviru SR Srbije, na poziv Muzeja, umetnici sa Kosova učinili su izbor i koncepciju svoje izložbe (koja je u reštu izmenjenom izdanju bila postavljena i u Narodnoj biblioteci Srbije u okviru „Nedelje kosovske kulture“). Svi ovi umetnici studirali su u Beogradu. U njihovom delu oseća se prisustvo svesti o svome vremenu, o umetničkim imperativima dana, a sa druge strane prisutni su koreniti tla, upliv tradicije, mita i folklora. **M. Mulić** je ekspressionist oštrog, kontrastnog kolorita u službi fantasmagoričnih vizija, **N. Salihamidić** u drhtavom linearizmu ispoveda pjetet i afinitet za Miroa i Klea, **T. Emra**

priziva mit, sudbinu, u asocijativno-fantastičnim slikama robustnog, zvučnog, **R. Feri** je rafinovan, sigurnog osećaja i kulture izraza (sa afinitetima za Istok i asocijacijama na S. Čelića), **N. Murić** je dramatičar nesumnjive snage i bogatog metjeva na način nove figuracije, **H. Čatović** je rafiniran ekspressionist elegičnog i ispovednog tipa, **S. Arsić-Basara** je autor razuđenih asocijativnih struktura u drvetu, **A. Čavdarbaša** insistira na opozicijama oblika u varenom limu, **R. Petrović** poklanja pažnju magiji linearnih struktura, a **Dž. Džafa** u kombinovanoj tehnici demonstrira nesumnjivu kulturu izraza u okviru asocijativne apstrakcije.

Momčilo Antonović, Zoran Pavlović, Radomir Reljić

Galerija Kolarčevog narodnog univerziteta

Dušan Đokić

Predstavljajući tri različite ličnosti, donoseći dela autora osvedočenih slikarskih domaćina, u svoj svežini njihovih trenutnih preokupacija, ova u mnogom pogledu bogata i po karakteru ozbiljna izložba, imala je izvestan opšti, neusiljeni ton, jedinstvenu atmosferu uslovljenu razlikama u postupku i ideji, objedinjenju prikazivanjem onoga što je „u toku“. Iako je nastala sasvim spontano, kao neobavezni trostrojni nastup, далеко od neke stroge programske ideje vodilje, ova izložba je, obezbeđujući sa jedne strane raznovrsnost, a sa druge, pak, dubinu, opravdala višestruku valjanost svoje trodelne forme.

Ono što nove slike Momčila Antonovića odlikuje jeste, u prvom redu, jedno silovito-ekspresivno manifestovanje osećaja složenog kolorita, gde je celovitost predstave uslovljena samim činom slikanja, izvrsnim snalaženjem u prostoru jednog zasićenog kolorističkog kontrapunkta, a manje racionalnom organizacijom; spontanost kazivanja tako stvara neku vrstu prirodnog okvira u postavljanju određenih pitanja humane problematike, koja se sluti u osnovi ovoga slikarstva, a koje je na liniji evociranja nekih postulata neokspresionizma. Izgledalo je, u jednom trenutku, da će ovo slikarstvo poprimiti jedan drugačiji vid, pošto je bilo privućeno magnetizmom predmetnog; međutim, od 1968. naovamo, izrazita čulnost, utemeljena negde u samoj osnovi Antonovićeve slike, izvršila je, bezmalo, vulkanski probaj, kidajući površinske spone između oblika. Onakvo kakvim se danas prikazuje, slikarstvo Momčila Antonovića je vedro i optimistično; laka alegorijska potka tek ovde-onde čini da se „prostor akcije“ označi, kao što je slučaj sa primerima na ovoj izložbi, delima kao što su „Slikar slika dan“ i „Slikar slika noć“, ostvarenim u alternaciji tropskih i hladnih tonskih celina, na monumentalnoj osnovi, koja ovoj vrsti slikarskog zamaha, izgleda, do sada najviše odgovara. Četiri najnovije slike Zorana Pavlovića, „Madona“, „Madona II“, „Žena sa slikom“, „Striptizeta“, odražavaju u svojoj objedinjenosti, pripadnosti istom krugu sadržaja, neumitan, gotovo fatalistički, koncretisani hod otkrivanja imaginarnih duhovnih prostora, u kojima se suptilno ocrtaju obrisi tragično izdvojenih bića; iako je u tim čudesno uzvišenim prizorima prisutno obilje lepih gestova, izvanrednih kolorističkih ras-

plamsavanja, gvozdenom voljom postignuta tematska objedinjenost stavlja ove elemente u odnos stroge hijerarhijske podređenosti, formirajući tako organski usaglašene celine. Ovi fantomski, razuđeni figuralni oblici, na dostojanstveni pijedestal postavljeni, zahvatajući obilje životnih sokova, jednovremeno ih natkriljuju jednim prodornim, tajanstvenim zvukom, koji podobno orguljskom vox humana, izražava ono kosmičko u ljudskom. Nalazeći se unutar stvaralačkog vidokruga, zacrtanog u svoj silini osvajanje novih prostora i plastičkih značenja na izložbi iz 1970, Pavlović je u izboru najnovijih dela, osvedočio jedno značajno produbljivanje; ova dela se odlikuju, izvesno, većim rasponom zamišljenih likovno-prostornih odrednica, osvetljenost izazvana snažnim tonskim kontrastima, uslovljena teškom, tamnom pozadinom, surovo probija negde iz dubine, iz nedoučivih sfera s onu stranu slike, da bi se, kao rastopljeni metal, razlila u bolnoj jasnoći po životu tkiva. Više nego ikada, Pavlovićeva slika se ovdje približila jednom bezmalo klasičnom idealu, težeći, međutim, ka viziji, koja bi kao nekakav rendgenski snimak, zahvatila u svoj punoći i prodornosti korene bića.

Delo kća je Radomir Reljić na ovoj izložbi predstavio (tri ulja i tri crteža), uglavnom adekvatno ilustruju trenutna obeležja njegovog slikarstva, koje, uz posedovanje svih osobenosti tipičnih za njegov prethodni rad, izražavaju težnju ka legalnim formalnim izmenama i strukturalnim usaglašavanjima. Zapaljivi sadržaj, rafinirani cinizam i surovost, jednako se manifestuju u ovim delima, kao i u pređašnjim; kao autentični, slobodni interpret predmetnog sveta, Reljić u svome iskošenom, grotesknom viđenju, polazi od surove zderane kože sa površja bića i stvari; ono što je nekorisno moglo izgledati kao bahato i svojevoljno, to se pokazuje kao jedini način da ono sveprisutno-neizrecivo postane vidljivo; međutim, iako se, po pravilu, u svakoj Reljićevoj slici otkriva zalančani, narativan tok, koji u zgušnutoj formi zbraja delove dostoje jednog savremenog epa, njegova suština se manifestuje upravo u načinu kojim je predstavljena — jedna pojava se tako određuje u onoj meri, koju, po nekom reumitnom moralnom pravilu, stvarno zaslužuje.